

צידה לדרך:

עלון תורני אקטואלי לילדי ישראל

וי"ל מידי שבוע עם תכנים מגוונים!

חנכה – פרשת מקץ

עלון מס' 30

**עלון זה מוקדש לע"נ
הרב אברהם נחמן בן זאב זצ"ל**

בְּדֶרֶךְ הַזְמַן

ביניהם על עשירותו של ה'גראף פוטוֹצקי' שהיה ידוע בזמנם כגביר אדיר. "לגראף אֶחָזֵת וּכְפָרִים לָרֵב" התבטא האָחד. "הוֹנוֹ נֶאֱמַד בְּמִלְיוֹנִים, הַצָּאֵר הָרוֹסִי לֹא הִתְקַרֵּב אֵלָיו!" אָמַר מִשְׁנֵהוּ. הַשְּׁלִישִׁי מְמַלֵּא אַחֲרֵיהֶם וְאֹמֵר "כְּוֹדַי שְׁמַתְעַנֵּג הוּא בְּכָל תְּעַנּוּגוֹת הָעוֹלָם!" וְהַנֶּה, רֵבִם הַקְּדוֹשׁ עָבַר, וְשָׁמַע אֶת שִׁיחַת הַחֲלִין שֶׁלָּהֶם. נֶעֱמַד רַבִּי לֹוי יִצְחָק וְשָׂאֵל אֶת תַּלְמִידָיו: "הֲאֵם הַגְּרָאֵף פּוֹטוֹצְקִי הִדְלִיק אִי-פֶעַם נֵר חֲנֻכָּה?" מִשְׁנַעֲנֵה בְּשִׁלְיָהּ, הַמְשִׁיף הַצַּדִּיק וְאָמַר: "אֵיךְ נִתֵּן לֹמַר עַל אָדָם שֶׁבָחָיו לֹא הִדְלִיק נְרוֹת חֲנֻכָּה, שֶׁהוּא זָכָה לְכָל תְּעַנּוּגוֹת הָעוֹלָם...?"

רבנו ה'שפת אמת' מציון פי גס חנכה הוא הנס הגלוי האחרון שזכינו לראות, כמאתים שנה לפני

רבנו הרמב"ם פותב על מצות חנכה: "מצות חנכה חביבה היא עד מאד" – בטוי שאינו פותב על שום מצוה אחרת. אכן, חביבות יתרה יש לימי החנכה המעניקים לנו עז ותקוה, התעלות והתעוררות רוחנית. רבנו החדושי הרי"ם מתבטא שעלינו להודות על ימי החנכה שמחממים לנו את ימי החורף. החדושי הרי"ם אינו מתפונן להם גשמי, אלא להם רוחני. ימי החנכה מאירים באפלת הגלות, ומחממים את החורף הרוחני. בָּיָמִים אֵלֶּה, גַּם מִי שֶׁחָהָה תְּקוּפוֹת 'קַר' וִירִידָה רֻחָנִית, יְכוּל לְהִתְעוֹדֵד בְּכִשּׁוֹרֵת יְמֵי הַחֲנֻכָּה.

בחורים צעירים בשיבתו של רבנו לוי יצחק מברדיטשוב, סגורן של ישראל, עמדו ודברו

לשמו הגדול על נסיו ועל נפלאותיו. בעבודתם, האור קים והניצוץ היהודי ממשיך להבליח בחשכת הגלות. בתקופות הקשות ביותר החזיקו אבותינו במצות הנזכה, שהפיחה בהם עדיד ועז רוח. ברדיפות מסעי הצלב, במרתפי האינקוויזיציה, בגזרות השמד, בכריחה מהפוגרומים, במחנות ההשמדה ובגטאות, לא ותרו על הדלקת נרות הנזכה, להודות ולהלל לשמו הגדול על נסיו ועל נפלאותיו.

חרבן בית שני. נס זה - נס האור, מלוח אוטנו בגלות הארצה. גם ללא בית מקדש וללא כהנים בעבודתם, האור קים והניצוץ היהודי ממשיך להבליח בחשכת הגלות. בתקופות הקשות ביותר החזיקו אבותינו במצות הנזכה, שהפיחה בהם עדיד ועז רוח. ברדיפות מסעי הצלב, במרתפי האינקוויזיציה, בגזרות השמד, בכריחה מהפוגרומים, במחנות ההשמדה ובגטאות, לא ותרו על הדלקת נרות הנזכה, להודות ולהלל לשמו הגדול על נסיו ועל נפלאותיו.

בדרך החנוכה

ובהתקדמותו. לגדל חרדתו גלה, כי המנהל סרב לקבל את הילד באמצע השנה. שלח הרב צדקה שליח ובקדו מכתב חתום על ידי הרב, אה המנהל המשיך לעמד בסרובו.

יום אחד, בשעת בקר מקדמת, התייצב הרב צדקה בבית משפחת כהן. הילדים כבר עמדו לצאת לבית הספר. גם שמוליק הקטן, הילד בן השש, כבר היה מוכן לצאת לדרכו. אה הרב צדקה עצרו, כשהוא מסביר לאב כי הוא לוקח את הילד עמו, לבית ספר תורני - תלמוד תורה. כה יצאו השנים - הגאון רבי יהודה צדקה, ראש ישיבת "פורת יוסף", ושמוליק הקטן - והלכו יחד לתלמוד תורה. המנהל הבחין בשנים, מבעד לחלון חדרו. הוא

דורש היה הגאון רבי יהודה צדקה וצ"ל את הנאמר בפיוט: "הנרות הללו קדש הם" - רמז לבניו של אדם, שעליהם להיות קדש לתורה ולעבודת ה'.

"...אינו לנו רשות להשתמש בהם" - אסור לנו למנע אותם מלמוד התורה כדי להשתמש בהם לצרכינו...

"אלא לראותם בלבד" - לראותם עוסקים בתורת ה', לגלות את הניצוץ הקדוש הטמון בהם ולהעלותו.

נאים הם הדברים למי שאמרם. רבות היה עושה הרב צדקה וצ"ל למען ילדי ישראל, שיתחנכו בחנוכה טהור ויגדלו לתורה וליראת שמים.

מספר כי פעם אחת, בשעת ערב, הלך הרב צדקה וצ"ל לבית משפחת כהן. "שמי יהודה צדקה", הציג את עצמו בפשטות מדהימה, ואמר: "שמעתי כי יש בבינתך ילד שהחל ללמד בכתה א', וכי שלחת אותו לבית ספר שאינו של שומרי תורה ומצוות. אני מבקש ממך, לטובת הילד, כי תעבירו ללמד במוסד תורני". מר כהן נדהם, ואפלו קצת פגע. אמנם היה שומר מסרת, אה מכאן ועד חנוכה בתלמוד תורה - המרחק רב. הרב צדקה לא נרתע ולא ותר. גורלו של ילד יהודי מנח על כף מאזניים! עתידו הרוחני - שלו ושל כל דורותיו אחריו, עומד להיות מקרע, והוא יסוג? לא ולא.

שעות ישב עם האב. הסביר ושכנע, התחנן ובכה, עד שאחר חצות לילה הכריז האב כי הוא מוכן לשלח את הבן לתלמוד תורה. הוא הבטיח כי כבר למחרת הוא ירשם את הילד. כעבור ימים אחדים, טלפן הרב צדקה אל המורה בתלמוד תורה כדי להתענין בהתאקלמותו של התלמיד החדש

הרב יהודה יהושע צדקה וצ"ל

שאלפים חרדים למוצא פיו, איננו מהסס להקדיש שעות רבות מזמנו היקר, להביא ילד יהודי לחנוכה הטהור. הבה נכיר בערכו של חנוכה זה, ונשמר על טהרתם של ילדי ישראל, כיון ש"הנרות הללו קדש הם"...

'קרן הסעות' נאבכת ברוחות החרות המנשבות, ותומכת במשפחות ברשום בניהם לתלמודי תורה. הון צתק משקע במערה הסעות ענק. לא חוסכים בעליות, לא מקמצים בהוצאות. תלמידים ממושב מרחק מוסעים במונית יום יום. תלמידות נוספות מגיעות לבית הספר התורני בטנדר, ילדים וילדות באים במיניבוס, בסיעתא דשמיא ארצנו הקדושה מרשתת לארפה ולרחבה במערה הסעות משקע. מליוני שקלים. פשוטו כמשמעו. ומי מממן תכנית ענפה זו? אתה! גם אתה! תרומותיכם מצטרפות: הו"ק ותרומות נוספות במהלך השנה, חוברות לבסוס ולהרחבת פעילות הקדש. פה קטן של שמן האיר והפך לספור גם חנכה המתנוסס עד היום. כל תלמיד הוא פה שמן המצפה לגלוי! עתיד הוא להאיר, לצמח 'בן-תורה' ולהעמיד בית בישראל. קח חלק במהפכה!

הבין היטב מדוע הגיע הרב בכבודו ובעצמו. נבהל והתביש מאד, עזב את משרדו ונעלם באחד החדרים... כשראה הרב צדקה כי המנהל איננו בחדרו, חפש את דלת פתה א', דפק ופתחה. נגש אל המורה ואמר: "שמי יהודה צדקה, וזהו שמוליק הבן שלי. מהיום הוא יהיה תלמידך. אם תתעוררנה בעיות, פנה אלי". ואז חפש לו הרב מקום נוח, קרוב למורה, נשק לו כאב רחום, בקש שוב מהמורה שישים לבו לילד, ועזב את הפתח. מיום זה למד שמוליק בבית ספר תורני, כשהוא עולה ומתעלה בהבנת התורה הקדושה, עד שזכה להכנס לשייבה תורנית ולצמח לתלמיד חכם מפלג, וכך נצל הוא וזרעו אחריו.

ספור נפלא ומסר גדול מלמדנו: רוחות זרות מנשבות בחוץ, רוחות של יון. ומה מטרתה של יון? "להשפיקם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך". תפקידנו לעמד בפרץ, לשמר על "פה השמן" הטהור, שיהיה חתום, סגור ומסגור. כל נשמה יהודית היא שלהבת העולה במנורה שבמקדש, והחנוכה שעליה לקבל, צריה שיהיה טהור בלי שום סיג ופגם. הרב יהודה צדקה זצ"ל, ראש השייבה הגדול,

בדרך המצוה

משימה זו להשיג שפופרת משחת נעלים, בה יהיה אפשר להשתמש, הן בשפופרת - כצלוחית עבור השמן, והן במשחה - כשמן להדלקה.

הרבי ששחמ שמחה עצומה על גס פה השמן הטהור הנגלה אליו, ברה בחם את היהודי הלה כי יצליח בדרך, ואכן לאחר שעות מעטות נגש הלה אל הרבי ושפופרת משחת נעלים בידו.

השמועה עברה במחנה, כי בצריפו של הרבי מבלוז'וב מדליקים הלילה גר ראשון של חנכה. למרות העיפות הקשה מיום עבודת פרה, התגנבו אל הצריף מאות אסירים, מענים ודוויים, והמתניו בהתרגשות להדלקת הנרות. הרבי הנראה כמלאך ה', פניו בוהקות באור שמימי, אוחז בידו הגרומה גפרור, ופותח בהתרגשות עצומה בברכות הנרות, ראשית מברה הוא 'להדליק גר של חנכה', עובר לברכה השניה 'שעשה נסים לאבותינו...', וכל העינים דומעות... אימתי יעשה ה' נסים לבניו, לא רק בימים ההם אלא גם בזמן הזה', אימתי יהיה הדבר לא רק 'לאבותינו' אלא גם לנו? משהגיע לברכת 'שהחיינו...' נעצר. כחותיו כמעט ולא

מחנה ברגז בלז'וב, שנות השואה האיומה, כ"ה בכסלו תש"ה, שלהי 1944. בין השוהים במחנה היה גם הרב ר' ישראל שפירא, האדמו"ר מבלוז'וב. בעוד שאות רב באי המחנה מעסיקה שאלת הקיום החמרי, פיצד לשרד את השעה, מהיכן נשיג עוד מעט מזון או משקה. הרי שאצל הרבי עומדים ענינים אחרים ברימו של עולם - פיצד ידליקו השנה את נרות החנכה? מהיכן נשיג בימים שפאלה שמן ופתילות? וכיצד נצליח להתגבר על משמרות הקלגסים הנאצים?

עודנו אפוף בהרהורים ומחשבות, נגש אליו יהודי הנראה מארח הליכותיו ודבוריו כיהודי פשוט. אה הלה נגש בחם יהודי לרבי, ואמר: רואה אני כי רבנו טרוד עד למאד בענין החנכה, והנה ציץ במחי רעיון שאולי יהיה לכם לתועלת. תפקידי הוא לצחצח את נעלי הקצינים הגרמנים כל בקר, וידוע כי משחת הנעלים שמנונית היא, ונתן להשתמש בה כחמר בערה, אה אינני יודע האם כשרה היא להדלקת הנרות? באם יכריע הרבי כי אכן כשר הדבר, הריני מוכן ומזמן לקחת על עצמי

בראשם אף הם כאות הסכמה... הרבי, פניו טהורות וטובות, אחוז בידו הרועדת את ידו של היהודי, ומשיב ברה: "אף אני חשבתני כן. כשהגעתי לברכת 'שהחיינו', הסתפקתי האם ראויים ימים אלו לברכת 'שהחיינו'? הכיצד אוכל לברך 'שהחיינו' כשאשר הברכה הנראית כמתאימה יותר היא ברכת 'דין האמת'." אך משהפניתי את ראשי לאחור, וראיתי את מאות היהודים הדוויים והשועים עומדים בצפיפות ומביטים בגר החנכה, כשגזכרתי ביהודי שסכן את חייו להשיג מעט משחת נעלים כדי להאיר לנו את נשמותינו המעונות, אמרתי בלבי: "אשרי העם שפכה לו", אשרי העם המסגלים גם ברגעים וזמנים שכאלו להתעלות מעל הקרקע ולגעת בשמים.

ראיתי שגם פה השמן קיים גם היום, כאן בברגן-בלזן. תחת השלטון העמלקי. נצח ישראל לא ישקר! לא נתן לכבות את הניצוץ היהודי! עצם הגעתם הנה של מאות אסירים, תוך ותור על שעות שנה יקרות וסכון עצמי, מזכיח שעם ישראל חי וקיים וכך ישאר! על כך ברכתי "שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה!"

עמדו לו. וכי על ימים כאלו יכולים לברך 'שהחיינו' והגיענו לזמן הזה? אך לאחר רגעים בודדים אור עז, ובקול רם כאלו היה עומד בבלוז'וב בבית מדרשו מול אלפי חסידיו, ברה את ברכת 'שהחיינו'.

האסירים החלו שרים את הפיוט "מעוז צור שועתי", ומקוים בלבם כי יגיעו כבר הימים של "חשוף זרוע קדשה וקרב קץ הישועה כי ארכה לנו השעה ואין קץ לימי הרעה".

משסיימו את המעמד המרומם, החלו להתפזר איש איש חזרה לדרגשו ולצריפו, והנה נגש יהודי מר-נפש אל הרבי, וטענה בפיו: "רבי", כה אמר "כשברכת את ברכת 'להדליק נר של חנכה', היית אפוף הוד, ואף כן הדבר בברכת ששעה נסים, אף כיצד זה יכלת לברך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה? זמן בו אנו ואחיינו מתענים ונטבחים בכל שעה ואין לה רגע שאין קללתו מרבה מקודמו. האם על זמנים כאלו אנו מודים? האם בזמנים שכאלה מברכים שהחיינו? ומה יאמרו ילדי שאינם ומה יענו הורי, האם על הרצחם אני מודה?" יהודים אחרים שעמדו ושמעו את שאלתו, הנהגו

בְּדֶרֶךְ הַפְּרָשָׁה

החלום הראשון, חזר לישן, ורק אז חלם חלום נוסף? לדברי יוסף הצדיק, לכל זה הייתה משמעות רבה. החלום חזר על עצמו כיון שהדבר עומד להתרחש בקרוב, ולכן אין לבזבו אף רגע בהקנות לשנות הבצרת והרעב שתגיענה. שתי קבוצות הפרות נצבו אלו לצד אלו כדי להצביע על כך שקיים קשר חשוב ביניהן – שלמעשה, השנים הטובות יכולות להתקיים בעת ובעונה אחת עם השנים הרעות, וזאת אם עוֹדְפֵי התבואה ישמרו ויאגרו כדי לכלכל את האנשים במשך שנות הרעב. כמו כן, פרעה התעורר בין שני החלומות כיון שהקב"ה אמר לו: "התעורר והצל את בני עמך לפני שיהיה מאחר!" במלים אחרות, החלומות עצמם רמזו על תקינת פעולה נגד הרעב הממשמש לבוא. אם יוסף לא היה מעניק לפרעה את עצתו, הוא היה נאלץ להשמיט חלקים נכרים ומהותיים ממשמעותם של החלומות. מתן העצות היה חלק מפתרון החלומות. יוסף הצדיק מצא חן בעיני פרעה, והוא נתן לו את התפקיד הבכיר של הממנה על כלכלת מצרים.

לפני שנים רבות אמר הנביא עמוס: "הנה ימים באים נאם ה' והשלחתי רעב בארץ. לא רעב לחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי ה'." האם בדברים אלה לא נבא עמוס את מינו ואת תקופתנו

בפרשת השבוע אנו קוראים על חלומות פרעה, מלך מצרים. לאחר שחרטמי המלך ומגידי העתידות שלו לא הצליחו לפענח את פתרון החלומות המוזרים, נזכר שר המשקים בנער יהודי היושב בפלא שפתר את חלומי בצורה מדקת. יוסף מובא לפני פרעה, המספר לו את שני חלומותיו: שבע פרות רזות האוכלות שבע פרות שמנות, ושבע שבלי תבואה מלאות הבולעות שבע שבליים רזות ומצמקות.

יוסף פותר את החלום לשביעות רצון פרעה: שבע שנות שבע יגיעו לארץ, אך לאחריהם יגיעו שבע שנות רעב כבד שישכיחו את השבע שקדם לו. המלך נהנה מפתרון החלום אך יוסף לא מסתפק בכך. הוא מיעץ לו למנות איש נבון וחסם כאחראי על התקנית הכלכלית של הארץ: הקמת מאגרי ענק של תבואה במשך שנות השבע, מהם יוכלו להתפלכל תושבי ארץ מצרים במשך שנות הרעב שיבאו לאחר מכן.

נשאלת השאלה: כיצד נער צעיר שזה עתה שחרר מן הפלא אזור אמץ להפך ליועץ למלך בכבודו ובעצמו? צדיקים הסבירו שלמעשה העצה הייתה חלק בלתי נפרד מפתרון החלום. מדוע עמדו הפרות הרזות ליד הפרות השמנות בטנם בלעו אותן? מדוע התעורר פרעה אחרי

משתוקקות? האם אנחנו עוזרים ל'אחינו שבשדות' שגם אליהם יגיע מזון רוחני? מי דעת להרוות נפשות יבשות, הועקים ממעמקי לבם 'צמאה לה נפשי, כמה לה בשרי'? תן ידה והשתתף בפעילות הקדש של רבני ופעילי קרן ההסעות, המלוים את בוגרי בתי הספר התורניים לרשום בשיבות הקדושות, תומכים בהם ובהוריהם, למען לא יגועו חלילה ברעב למזון רוחני. היה גם אתה 'איש נבון וחכם' ותשקיע במקום הנכון! הרם תרומתך למפעלם של גדולי ישראל - קרן ההסעות, גלגל ההצלה של זמננו!

הנוכחית? האם אין אנו עדים לרעב לאמת בעולם של מלאכותיות וזיוף? האם אנו לא חשים ברעב וצמאון אדירים לדבר ה'? האם אנו עושים כפרעה בשעתו, מסתובבים לצד השני וחוזרים לישן, או שאנו מחפשים הדרך מאיש "חכם ונבון" שיכול להנחות את אנשינו הצעירים אל הדרך הנכונה - אל התורה? בסופו של דבר פרעה ציט לעצתו של יוסף הצדיק, נהג באחריות והציל את בני עמו מיסורי רעב שפקדו את כל העולם. האם אנו, כיום, מוזינים את נשמותינו המרעבות מבחינה רוחנית ומעניקים להן את המזון שלו הן

בדרך החידה:

תשובות לפרשת וישב

- פרט את החלומות המופיעים בפרשתנו.
 - חלומות השרים וחלומות יוסף - אלמות תבואה משתחוות לו, וגרמי שמים משתחווים לו.
 - מדוע לא היה ראובן במכירת יוסף?
 - באותו יום שמש את אביו יעקב.
 - כמה זמן היה יוסף בבית האסורים?
- י"ב שנים

שלחו לנו למייל: zaida@kerenh.org.il או לפקס 03-8004455 ומי שפתר את החידות - נפרסם את השם שלו עם הפתרון בעלון הבא.

שאלות לפרשת מקץ

- מדוע קרא יוסף לבניו 'מנשה ואפרים'.
- איך לא זהו אחי יוסף את יוסף אחיהם?
- איזו סגולה יש עם מותר השמן מהחנפיה אחרי חנפיה?

הפותרים: מוטי ל. | משפ' ל. | נפתלי א. | אביגדור ה. | מוישי ה. | רותי ה. | רבקה ת. | תמי א.

מעונינים להנציח את העלון הבא לזכות יקירכם?
צרו איתנו קשר במייל: zaida@kerenh.org.il

רוצים את העלון אצלכם?
שלחו בקשה לדוא"ל zaida@kerenh.org.il ונשלח אליכם!

תד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-ן: 339991 קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ד 95-659-804-5 התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמ"כ ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "נדדים פלוס" ברחבי הארץ